

A TANTÁRGY ADATLAPJA

1. A képzési program adatai

1.1 Felsőoktatási intézmény	Babes-Bolyai Tudományegyetem
1.2 Kar	Szociológia és Szociális Munkásképző Kar
1.3 Intézet	Magyar Szociológia és Szociális Munka Intézet
1.4 Szakterület	Szociológia
1.5 Képzési szint	alapképzés
1.6 Szak / Képesítés	Szociológia

2. A tantárgy adatai

2.1 A tantárgy neve	Társadalomszerkezet (struktúra)						
2.2 Az előadásért felelős tanár neve	Dr. Veres Valér egyetemi docens						
2.3 A szemináriumért felelős tanár neve	Dr. Veres Valér egyetemi docens						
2.4 Tanulmányi év	2	2.5 Félév	2	2.6. Értékelés módja	V	2.7 Tantárgy típusa	DS

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszama)

3.1 Heti óraszám	4	melyből: 3.2 előadás	2	3.3 szeminárium/labor	2
3.4 Tantervben szereplő össz-óraszám	56	melyből: 3.5 előadás	28	3.6 szeminárium/labor	28
A tanulmányi idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					30
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					20
Szemináriumok / laborok, házi feladatok, portofóliók, referátumok, esszék kidolgozása					32
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					4
Vizsgák					4
Más tevékenységek: adatgyűjtés.....					4
3.7 Egyéni munka össz-óraszama	94				
3.8 A félév össz-óraszama	150				
3.9 Kreditszám	6				

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1 Tantervi	• x
4.2 Kompetenciabeli	• x

5. Feltételek (ha vannak)

5.1 Az előadás lebonyolításának feltételei	• Videoprojektor
5.2 A szeminárium / labor lebonyolításának feltételei	• Videoprojektor, internet kapcsolat

6. Elsajátítandó jellemző kompetenciák

Szakmai kompetenciák	<p>C1. Szociológiai kutatások megtervezése és kivitelezése (adatgyűjtés, feldolgozás) szervezetekben és közösségek körében, kultúra- és piackutatás stb.</p> <p>C2 Adatállományok és adatrendszerkezelése</p> <p>C3 Társadalmi problémák vizsgálata, közpolitikai stratégiák és szociális politikák alkalmazása</p> <p>C4 Társadalmi problémák és konfliktusok feltárása, elemzése (magyarázata), és megoldása közösségekben és szervezetekben.</p> <p>C5 Szakmai tanácsadás és társadalmi integráció</p>
Transzverzális kompetenciák	<p>CT1 Szakszerű, hatékony, pontos és felelősségteljes munkavégzés, a szakmai etikai normák betartásával</p> <p>CT2 Csoportközi viszonyulási technikák, empátikus kommunikációs készségek, és sajátos szerepvállalás alkalmazása a csoportmunkában</p> <p>CT3 Információs források és kommunikációs erőforrások, valamint IT támogatott továbbképzési eszközök hatékony használata (internetes források, sajátos softverek, online előadások) románul és idegen nyelven</p>

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó jellemző kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	•
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzései	•

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. Társadalmi struktúra és rétegződés. Osztály, rend, réteg. Graduális és nominális különbségek a társadalomban. A társadalom szerkezetének marxi, illetve weberi elmélete. Neoweberiánus és neomarxista felfogások	<ul style="list-style-type: none"> • előadás, interaktív elemekkel • problematizálás 	
2. A rétegződésemelvények osztályozása. A konfliktuselméletek (Bourdieu, illetve Erik O. Wright, Lenski, R. Dahrendorf stb)	<ul style="list-style-type: none"> • előadás, interaktív elemekkel • problematizálás 	
3. Harmóniaelméletek. A társadalmi rétegződés funkcionális megközelítése. A Funkcionalizmus és kritikája. (Davis és Moore, Tumin)	<ul style="list-style-type: none"> • előadás, interaktív elemekkel • problematizálás 	
4. Az ipari társadalmi viszonyok empirikus kutatása: a chicagói iskola, Donald Treiman, a szubjektív módszer (Lloyd Warner, Richard Centers).	<ul style="list-style-type: none"> • előadás, interaktív elemekkel • problematizálás • modellálás • példákön keresztül történő szemléltetés 	

5. A társadalmi hatalom és elit fogalmai. Az elit cirkulációja, illetve reprodukciója. (Pareto, Mills).	<ul style="list-style-type: none"> • előadás, interaktív elemekkel • problematizálás • modellálás <p>példákon keresztül történő szemléltetés</p>	
6. Új elitelméletek. A globális elit kialakulása (Casstels)	<ul style="list-style-type: none"> • előadás, interaktív elemekkel • problematizálás • modellálás <p>példákon keresztül történő szemléltetés</p>	
7. Társadalomszerkezet és középosztályosodás. A „közép” és „alsó” osztályok (munkásosztály, szegénység és underclass). Életmód-kutatások.	<ul style="list-style-type: none"> • előadás, interaktív elemekkel • problematizálás • modellálás <p>példákon keresztül történő szemléltetés</p>	
8. Társadalmi rétegződés Közép- és Kelet-Európában 1990-ig (Elméletek és viták a társadalom osztályszerkezetéről, illetve Ferge Zsuzsa munkájelleg csoportjairól. Kolosi Tamás „L-modellje”, illetve Szelényi Iván „kettős háromszög” modellje.	<ul style="list-style-type: none"> • előadás, interaktív elemekkel • problematizálás • modellálás <p>példákon keresztül történő szemléltetés</p>	
9. A társadalmi helyzet operacionalizálása a posztindusztriális korszakban. Foglalkozási helyzet, osztályhelyzet (Erikson és Goldthorpe), foglalkozási presztízs és társadalmi-gazdasági státusz (Treiman, Blau-Duncan).	<ul style="list-style-type: none"> • előadás, interaktív elemekkel • problematizálás • modellálás <p>példákon keresztül történő szemléltetés</p>	
10. A társadalomszerkezet átalakulása és a rendszerváltás a posztkommunista térségben. Az „Új kapitalizmus” és az új osztályszerkezet kialakulása. Szelényi-Eyal-Townsley elmélete a tőkés nélküli kapitalizmusról. A Kolosi-féle státuszcsoportok jellemzése, a „babapiskóta modell”. Társadalomszerkezet és rétegződés sajátosságai Romániában	<ul style="list-style-type: none"> • előadás, interaktív elemekkel • problematizálás • modellálás <p>példákon keresztül történő szemléltetés</p>	
11. A társadalmi mobilitás és reprodukció alapfogalmai. A mobilitáskutatások első generációja (Sorokin, LBZ)	<ul style="list-style-type: none"> • előadás, interaktív elemekkel • problematizálás • modellálás <p>példákon keresztül történő szemléltetés</p>	
12. A mobilitáskutatások második generációja: A státusmegszerzés modellje, a foglalkozási presztízspontszámok	<ul style="list-style-type: none"> • előadás, interaktív elemekkel • problematizálás • modellálás <p>példákon keresztül történő szemléltetés</p>	
13. A mobilitáskutatások harmadik generációja: nemzetközi összehasonlítás, relatív ráták.	<ul style="list-style-type: none"> • előadás, interaktív elemekkel • problematizálás • modellálás <p>példákon keresztül történő szemléltetés</p>	
14. Kapcsolatháló mint társadalmi erőforrás: a társadalmi rétegek mint interaktív csoportok (M. Granovetter, Pappi)	<ul style="list-style-type: none"> • előadás, interaktív elemekkel • problematizálás • modellálás <p>példákon keresztül történő szemléltetés</p>	

Kötelező irodalom

[Andorka Rudolf: Bevezetés a Szociológiába: Társadalmi szerkezet és rétegződés 151-168](#)

[Andorka Rudolf: Társadalmi mobilitás változásai Magyarországon, 1982 Táblák és indexek 288-301](#)

Angelusz-Tardos: A gyenge kötések ereje és gyengesége. Granovetter elméletéről.

Fr. Pappi: A társadalmi rétegek mint interaktív csoportok, In: Angelusz (1997)

Blau-Duncan: A foglalkozási státusz mérése (The American Occupational Structure 117-128 old) 130-140+

[Erikson-Goldthorpe: A kutatás elméleti alapja, adatai és stratégiája. In: Andorka-Hradil\(1997\), fénymás vagy:](#)

Bukodi Erzsébet: OSZTÁLY VAGY RÉTEG? Történeti változások, emberi tőke, karrierminták a foglalkozási osztály- és réteghelyzet vizsgálatában* (EGP séma) 1-8 old. El.

D. Treiman: A foglalkozások presztízsének elmélete In. Róbert P.(1998)

Davis és Moore: A rétegződés néhány elve In Angelusz (1997))

R. Dahrendorf:: Az osztálytársadalom modellje Karl Marxnál. In Angelusz (1997)

Eyal, Szelényi, Townsley: Noua elită conducătoare din Europa de Est (2001) 3-62 (1+2)

fénymás (Relatív mobilitási táblák)

Kolosi Tamás, A terhes babapiskóta, Osiris Bp. 2000. 31-47, 170-210

Kovács Gábor: Elitek és társadalmak a globalizáció és az információs forradalom korában (El)

Lipset-Bendix-Zettenberg (LBZ): Társadalmi mobilitás az ipari társadalomban, in RóbertP

Max Weber: Gazdaság és társadalom, I, Rendek és osztályok 303-310.

P. Bourdieu: Gazdasági, kulturális, társadalmi tőke. In Angelusz (1997)

P. Bourdieu: Rekonverziós stratégiák, In: A társadalmi egyenlőtlenségek újatermelődése, (1978) 350-378.

P. M. Blau – O. D. Duncan: A rétegződés néhány elve In: Róbert P. (1998).

P. Sorokin: A vertikális mobilitás csatornái (Róbert P. 1998)

R. Erikson – J. H. Goldthorpe – L. Portocarero: Intergenerációs osztálymobilitás és konvergenciatézis Anglia, Franciaország és Svédország példáján. In Róbert P(1998),

S. Hradil: Régi fogalmak és új struktúrák. Milliő- szubkultúra- és életstílus- kutatás a 80-as években. In: Andorka-Hradil(1997), fénymás

S. M. Lipset – H. L. Zetterberg: A társadalmi mobilitás elmélete (Róbert P. 1998)49-65

Tumin: A rétegződés néhány elve. Kritikai elemzés. In Angelusz'97)

Veres Valér: A társadalmi struktúra etnikai sajátosságai a poszt-socialista Erdélyben

Veres Valér: foglalkoztatottság és foglalkozásszerkezet Romániában 2002-ben, WEB: 41-48

Veres Valér: A közép- és munkásosztály jellemzése (Jegyzet-rész) 2007 El.

8.2 Szeminárium / Labor	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
II. Bevezetés. A társadalmi struktúrakutatás forrásai, módszerei II. Elméleti viták a társadalom szerkezetének értelmezéséről (Max Weber: Gazdaság és társadalom, I, Rendek és osztályok 303-310.)) <i>R. Dahrendorf: Az osztálytársadalom modellje Karl Marxnál. In Angelusz (1997)</i>	<ul style="list-style-type: none">• bemutatás közös értékelése• irányított megfigyelés• magyarázat• szemléletés• csoportmunka komparatív elemzés	

P. Bourdieu: Gazdasági, kulturális, társadalmi tőke. In Angelusz (1997)

III.A Funkcionalizmus és kritikája.

- (Davis és Moore: A rétegződés néhány elve In Angelusz (1997))
- Mayntz, R: Kritikai megjegyzések a funkcionista rétegződésmélethez, In Angelusz'97)
- Lenski: Hatalom és privilégium In Angelusz (1997)

IV .Az elit és a hatalom empirikus vizsgálata

- Szalai Erzsébet: A hatalom metamorfózisa In Szalai: Útelágazás(1994) 61-115. **vagy**

Szalai Erzsébet: Technokraták, kliensek, yuppiek. A gazd. elit viselkedése In Szalai: Útelágazás(1994) 201-210

- Szalai Erzsébet: A elitek metamorfózisa, In: Elitek átváltozása(1998) 20-37.
- Culic, I.: Elita politică și democratizare în România. O elită non-integrată (2002), 117-153

V. A közép- és munkásosztályok jellemzése, életstílus és milliő kutatások.

- Utasi Ágnes: Alakuló magyar középosztályok, In: Középosztály kapcsolatok (2000)
- *Chiribucă – Comșa: Iluzia clasei de mijloc, In: Fețele schimbării (1999) 240-249*
- Laureana Urse: Clasa de mijloc din perspectiva integrării României în Uniunea Europeană. In CALITATEA VIETII, XV, nr. 3-4, 2004, p. (E1)
- Kemény István: A magyar munkásosztály rétegződése In Kemény(1990) fénymás S. Hradil: Milliő, szubkultúra és életstílus-kutatás a 80-as években. In: Andorka-Hradil(1997), fénymás

VI. Egyenlőtlenség, szegénység és underclass

- Kolosi Tamás: Az egyenlőtlenségek alakulása, In: Terhes Babapiskóta 106-120, 130-140
- Spéder Zsolt: A szegénység változó arcai, 18-66
- C Zamfir, Situatia saraciei in R., in ROMANIA SOCIALA, nr 2/2001, p. 43-63. (elektronikus)
- Domanski, H.: A szegénység társadalmi meghatározói a posztkommunista társadalmakban. Szociológiai Szemle 2001/4.
- *(Gábos András-Szívós Péter: Szegénység Magyarországon az EU-csatlakozás küszöbén. In: Társadalmi Riport 2004. (reader)*

VII. Rétegződési és presztízsvizsgálati módszerek 1990-igf

- D Treiman: A foglalkozások presztízsenek elmélete In. Róbert P.(1998) Fugel Edina+++
- Carțână: Structură și stratificare socială în România interbelică, Sociologie Romaneasca 1-4/2001(el)
- W. Wesolowski: A réteg és osztály fogalma a szocialista társadalomban. In Ferge (1991) fénymás

VIII. Társadalomszerkezet átalakulása és a rendszerváltás

- Kolosi Tamás, A terhes babapiskóta, Osiris Bp. 2000. 31-47, 170-210
- Eyal, Szelényi, Townsley: Noua elită conducătoare din Europa de Est (2001) 33-60
- Veres Valér: A társadalmi struktúra etnikai sajátosságai a posztszocialista Erdélyben
- Liviu Chelcea Grupuri marginale în zone centrale: gentrificare, drepturi de proprietatesi acumulare primitiv~post-socialistă în București Sociologie romaneasca (El)

IX. A mobilitáskutatás kezdetei

- Lipset-Bendix-Zettenberg (LBZ): Társadalmi mobilitás az ipari társadalomban, in RóbertP
- Andorka Rudolf: Társadalmi mobilitás változásai Magyarországon, 1982, 194-215
- Cărtână, C.: Mobilitatea socială în România, Sociologie românească, 1/ 2000, 105-124. (el)
- A. Lăzăroiu: De la părinți la copii, In: Fețele schimbării (1999) 230-240

X-XI. Újabb mobilitáskutatások és módszerek (életút, státusmegszerzés, relatív ráták)

- P. M. Blau – O. D. Duncan: A rétegződés folyamata, In: Róbert P. (1998).141-153 Irina Tomescu-Dubrow: Intergenerational Social Mobility in Romania. International Jurnal of Sociology. 1/2006. 46-69.
- Toba: Capitalurile părinților și educația copiilor, Sociologie românească, 3-4/ 2002 (el)
- Róbert P: A kulturális és anyagi erőforrások szerepe a státusmegszerzés folyamatában, In Róbert P: Társadalmi mobilitás. A tények és vélemények tükrében, 2000, 84-116

XII. A társadalmi reprodukció kérdése

- P. Bourdieu: Rekonverziós stratégiák, In: A társadalmi egyenlőtlenségek újratermelődése, (1978) 350-378.
- P. Bourdieu: Az iskolai kiválóság és a francia oktatási rendszer értékei, Uo. 71-109.
- Róbert P: Iskolai teljesítmény és társadalmi háttér nemzetközi összehasonlításban.
In: Társadalmi Riport 2004. (reader) Róbert P: *egyenlőtlen esélyek az iskolai képzésben*, In Róbert P: *Társadalmi mobilitás. A tények és vélemények tükrében*, 2000, 15-46

XIII. Társadalmi kapcsolathálók, és szimbolikus-interakciós rétegződés

- Mark Granovetter: A gyenge kötések ereje és gyengesége. Merli Zsuzsa
- Angelusz-Tardos: A gyenge kötések ereje és gyengesége. Granovetter elméletéről. (fénymás)
- Charles K. Warriner: Szintek a társadalmi struktúra vizsgálatában, In: Angelusz (1997)

XIV. Értékelés		

9. Az episztemikus közösségek képviselői, a szakmai egyesületek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvárásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával.

--

10. Értékelés

Tevékenység típusa	10.1 Értékelési kritériumok	10.2 Értékelési módszerek	10.3 Aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	A vizsgaidőszakban a záróvizsga részei: néhány rövidebb elméleti kérdés kifejtése, néhány i alapfogalom meghatározása,	Írásbeli	80%
10.5 Szeminárium / Labor	Szemináriumi aktivitás		20%
	Szakirodalom bemutatása		
10.6 A teljesítmény minimumkövetelményei			
<ul style="list-style-type: none"> • 			